

Έλληνες λογοτέχνες και το Άγιον Όρος

Ορθοδοξία / Άγιον Όρος / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος

Το Άγιον Όρος αποτελεί, από τον 9^ο αιώνα, έναν πνευματικό χώρο άσκησης, προσευχής, αναζήτησης και προσκυνήματος.[\[1\]](#) Πολλοί επώνυμοι δημιουργοί το επισκέπτονται για πολλούς και διαφορετικούς λόγους, και είτε καταγράφουν την εμπειρία τους, τις εντυπώσεις τους από «Το περιβόλι της Παναγιάς» σε ημερολόγια είτε αυτές «ενσωματώνονται», αποτυπώνονται στα έργα της τέχνης τους.

Έτσι, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης το επισκέπτεται για πρώτη φορά το 1872, «χάριν προσκυνήσεως»,[\[2\]](#) στην ηλικία των 21 ετών, ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης το 1888 για πρώτη φορά, ο οποίος και θα ασπαστεί προς το τέλος της ζωής του το αγγελικό σχήμα,[\[3\]](#) ο Χρήστος Χρηστοβασίλης ως δημοσιογράφος το Πάσχα του 1895 και μένει στο Όρος περίπου είκοσι μέρες συναντώντας στο Μυλοπόταμο τον εξόριστο πατριάρχη Ιωακείμ τον Γ΄,[\[4\]](#) οι νεαροί, τότε, το 1914,[\[5\]](#) Νίκος Καζαντζάκης και Άγγελος Σικελιανός, οι οποίοι το περιηγούνται για περισσότερο από τριάντα ημέρες, την ίδια χρονιά, μετά την κήρυξη του Α΄ Μεγάλου Πολέμου έρχεται ο Στρατής Δούκας,[\[6\]](#) ακολουθεί ο φίλος και συμμαθητής του Φώτης Κόντογλου το 1923[\[7\]](#) για πρώτη φορά, όπου φιλοξενείται για περισσότερο από δύο μήνες, και ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου την ίδια χρονιά με την ιδιότητα **τού Διευθυντή της Εθνικής Πινακοθήκης.**[\[8\]](#)

Επίσης, το 1931 ο Γιώργος Βαφόπουλος, αναζητώντας τον Θεό, τον οποίο και ευρίσκει,[\[9\]](#) το 1933 το πρωτοεπισκέπτεται ο Ν. Γ. Πεντζίκης σε ηλικία είκοσι πέντε ετών, από περιέργεια,[\[10\]](#) ο Βασίλης Βασιλικός το 1953, μεγαλοβδόμαδα, [\[11\]](#) ο Ευάγγελος Παπανούτσος το 1956 είχε ολιγοήμερη διαμονή, όπου κάνει ανάσταση στη μονή της Μεγίστης Λαύρας[\[12\]](#) και το 1960 ο Γιώργος Θεοτοκάς με τον φίλο του Σωκράτη Καραντινό καταγράφοντας την εμπειρία του στο βιβλίο του *Ταξίδι στη Μέση Ανατολή και στο Άγιον Όρος* (Εστία, 1961).[\[13\]](#) Επιπροσθέτως, το 1963 ο Ηλίας Βενέζης και ο Τάσος Αθανασιάδης το επισκέπτονται προσκεκλημένοι

για τον εορτασμό της χιλιετηρίδας του Αγίου Όρους, ο Γιάννης Χατζίνης, την ίδια χρονιά, συναντά στο Όρος ένα ξεχωριστό μοναχό, θεολόγο και συγγραφέα, τον Θεόκλητο Διονυσιάτη,[\[14\]](#) και ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος έρχεται το 1966 μαζί με το γιό του.[\[15\]](#)

Πολλοί, συνεπώς, υπήρξαν οι γνωστοί λογοτέχνες της γενιάς του 1880 αλλά και αυτής του 1930, οι οποίοι επισκέφτηκαν τη χερσόνησο του Άθω, την «Πύλη του Ουρανού».

Παραπομπές:

[1] Π. Χρήστου, «Παράδοσις και Ιστορία», *Το Άγιον Όρος Αθωνική Πολιτεία - Ιστορία Τέχνη Ζωή* (Αθήνα: Εκδοτικός οίκος Εποπτεία, 1987) σ. 31

[2] Α. Παπαδιαμάντης, *Αυτοβιογραφούμενος*, επιμ. Παν. Μουλλά (Αθήνα, Εκδοτικός οίκος Ερμής, 1974) σ. λα΄.

[3] Το 1924 θα εκδώσει το «τομίδιον» αυτό, όπως το ονομάζει στην εισαγωγή του, *Με του βορηά τα κύματα Ταξείδια, περιγραφαί, εντυπώσεις Άγιον Όρος* (Αθήνα: Εκδοτικός οίκος Ι. Σιδέρη, 1924), στο οποίο αναφέρεται στον Άθω.

[4] Χ. Χρηστοβασίλης, ««Από το Άγιο Όρος. Λαμπρές εντυπώσεις. Μοναχοί και Μοναστήρια. Φανταστικός πλούτος Ρωσικής εκκλησίας. Ονειρώδης μεγαλοπρέπεια. Ο μέγας εξόριστος. Μοναί κατά έθνη. Στην πρώτη Σαλαμίνα του Ελληνισμού. Περιεργότατη ιστορία ενός μοναχού». *Ακρόπολις*, 15-05-1895.

[5] Ν. Καζαντζάκης, *Άγιον Όρος Νβρης- Δβρης 1914*, Πρόλογος Μιχάλης Ταρουδάκης Επιμέλεια - εισαγωγή - σχόλια Χριστίνα Ντουσιά, Παρασκευή Βασιλειάδη (Ηράκλειο, Έκδοση Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη, 2020). Η επίσκεψή τους έγινε από τις 19 Νοεμβρίου έως και τις 22 Δεκεμβρίου 1914. Στο ΙΘ΄ κεφάλαιο της *Αναφοράς στον Γκρέκο* ο Καζαντζάκης αναφέρεται στο ταξίδι τους και ο Σικελιανός γοητευμένος από το χέρι του λειψάνου της Αγίας Μαγδαληνής, το οποίο φυλάσσεται στη ιερά μονή της Σίμωνος Πέτρας, θα γράψει το λυρικό ποίημα «Μαγδαληνή» (*Λυρικός Βίος Δ΄*).

[6] Τ. Κόρφης, «Στρατής Δούκας», *Η Μεσοπολεμική πεζογραφία. Από τον πρώτο ως τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο (1914-1939)*

(Αθήνα: εκδόσεις Σοκόλη, τόμος Γ', ²1996) σ. 322-324.

[7] Φ. Κόντογλου, «Αγιασμένη Ελλάδα», *Νέα Εστία* 1515 (1990) σ. 1094-1096. Ο Κ. Μπαστιάς τον είχε χαρακτηρίσει «Αγιορείτη της Αθήνας» (*Κριτικά Φύλλα* 4, 1975).

[8] Ζ. Παπαντωνίου, *Άγιον Όρος* (Αθήνα: [χ. ε.], 1934). Αυτό το βιβλίο του υπήρξε καρπός της επίσκεψής του στο Όρος.

[9] Γ. Θ. Βαφόπουλος, *Σελίδες Αυτοβιογραφίας τόμος πρώτος Το Πάθος* (Αθήνα: Εκδοτικός οίκος Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1970).

[10] Γ. Πεντζίκης, *Άγιον Όρος τόμος 1* (Αθήνα: Εκδόσεις Explorer, 2003)

[11] Β. Βασιλικός, «Ημερολόγιο του Αγίου Όρους (3-10 Απριλίου 1953)», *Αναμνήσεις από τον Χείρωνα* (Αθήνα: Εκδοτικός οίκος Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1974).

[12] Ευαγ. Παπανούτσος, «Το Άγιον Όρος 1. Βυζαντινισμός 2. Μοναχισμός», *Νέα Εστία* 875 (1963) σ. 255 - 259. Πρόκειται για αναδημοσίευση δύο άρθρων του στην εφημερίδα *Το Βήμα* στις 14 και 21 Ιουνίου 1956.

[13] Ο Γ. Θεοτοκάς αναφέρει ότι είχε πάει «προετοιμασμένος» σ' αυτήν την επίσκεψη έχοντας διαβάσει το εξαιρετικό βιβλίο του Θεόκλητου Διονυσιάτου *Μεταξύ Ουρανού και γης*. Πάντως τόσο ο συγγραφέας όσο και ο σκηνοθέτης χαρακτηρίστηκαν «χλιαροί» από τους αγιορείτες μοναχούς.

[14] Γ. Χατζίνης, «Το μυστικό του Αγίου Όρους», *Νέα Εστία* 875 (1963), σ. 127-137.

[15] Τις εντυπώσεις του από το Όρος τις δημοσιεύει στην εφημερίδα *Ελευθερία* σε μια σειρά άρθρων του από τον Σεπτέμβριο έως και τον Νοέμβριο του 1966. Το τελευταίο του άρθρο δημοσιεύθηκε στο κυριακάτικο φύλλο της 27/11 και είχε τίτλο: «Ένα επίμετρο Συμπεράσματα και προτάσεις».

<https://bit.ly/2SSWrBm>